

ՀՀ ԱՆ ՉԻԱՀ-ի կանխարգելման
հանրապետական կենտրոն

ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐ

ՄԻԱԿ ՎԱՐԱԿՈՎ ՊԱՅԻՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ-2017

**ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿՈՎ
ՊԱՑԻԵՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ
ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐ**

2017

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Շնչառական անբավարարությամբ ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների վարման ընթացակարգ	3
ԿՆՀ-ի ենթադրվող ախտահարումներով ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների վարման ընթացակարգ	6
ՄԻԱՎ վարակով հղիների ծննդալուծման կազմակերպման ընթացակարգ	11

ՇՆՋԱՌԱԿԱՆ ԱՆԲԱՎԱՐԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿՈՎ ՊԱՑԻԵՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳ

Սույն ընթացակարգի նպատակն է բժշկական կազմակերպություններում արդյունավետ կազմակերպել բուժաշխատողների կողմից ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների վարումը շնչառական անբավարարության ժամանակ: ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների մոտ շնչառական անբավարարության ժամանակ բժիշկը պետք է հետևի գործունեության ընթացակարգի ստորև ներկայացվող քայլերին:

1. Պացիենտի վիճակի գնահատում և հիվանդության պատմության հավաքագրում

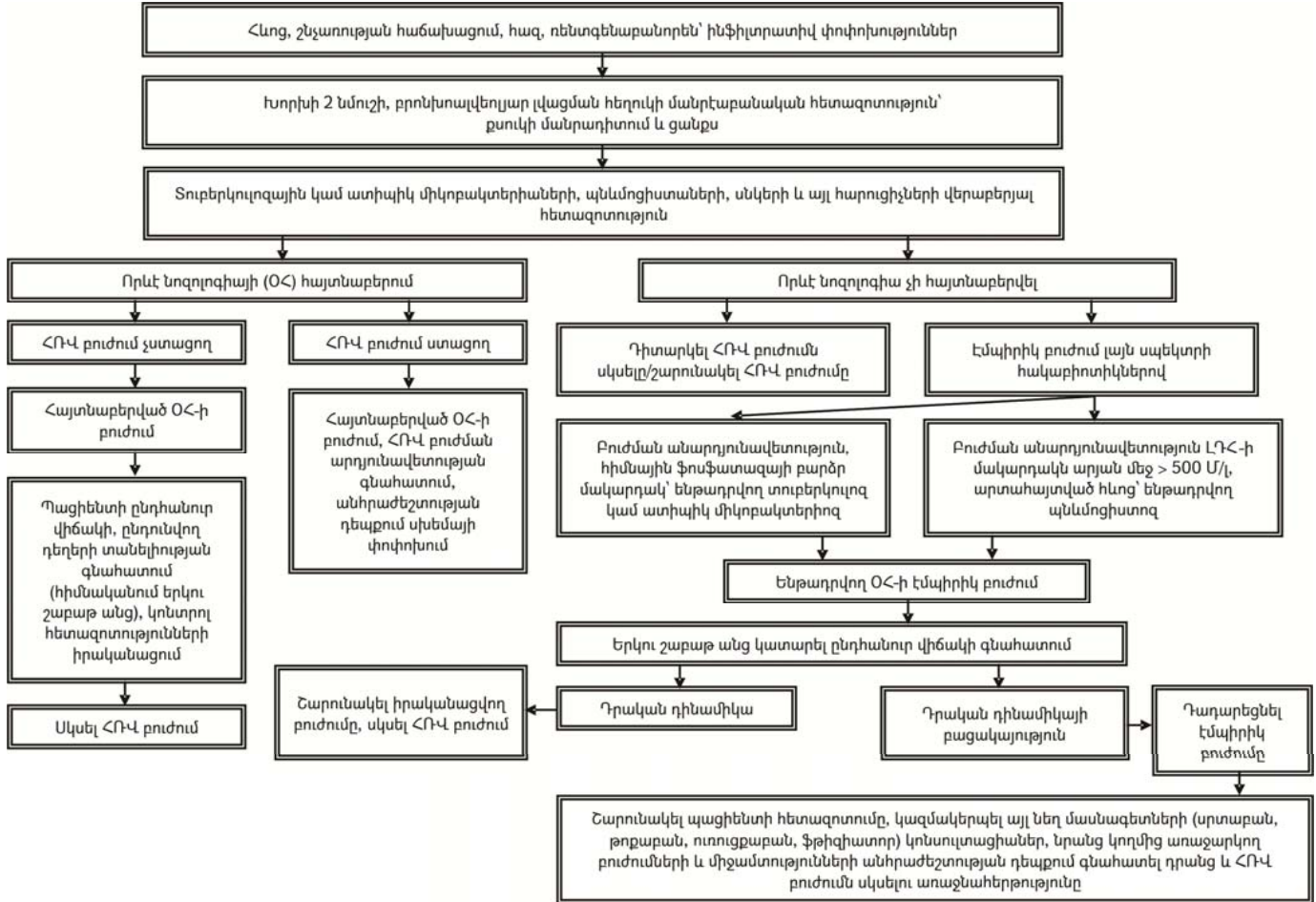
- 1) Գնահատել պացիենտի վիճակը:
- 2) Հավաքագրել հիվանդության հակիրճ պատմություն:
- 3) Ճշտել, երբ է սկսվել վիճակի ներկայիս վատթարացումը:
- 4) Կլինիկական ախտանշանների, հիվանդության պատմության հիման վրա տարբերակիչ ախտորոշում անցկացնել ՄԻԱՎ վարակով չպայմանավորված վիճակների և հիվանդությունների միջև:

2. Բուժօգնության իրականացում, առաջնահերթ կենսական կարևոր ֆունկցիաների ապահովում

3. Անհրաժեշտ հետազոտությունների իրականացում

Արտաքին շնչառության ֆունկցիայի որոշում: Կրծքավանդակի ռենտգենաբանական հետազոտություն: Ինֆիլտրատիվ փոփոխությունների դեպքում հետագա քայլերն ըստ սխեմայի:

ԱԼԳՈՐԻԹՄ

4. Փաստաթղթավարություն

- 1) Կատարել պատշաճ գրանցումներ պացիենտի վիճակի, առաջնային զննման, կատարված հետազոտությունների, տրամադրված բուժօգնության, նեղ մասնագետների խորհրդատվությունների վերաբերյալ:
- 2) Բարդ, իրարամերժ իրավիճակներում կազմակերպել ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ի մասնագետի լրացուցիչ խորհրդատվություն:

5. Հապավումներ

ՄԻԱՎ	մարդու իմունային անբավարարության վիրուս
ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ	ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոն
ՕՀ	օպորտունիստական հիվանդություն
ՀՌՎ	հակառետրովիրուսային
ԼԴՀ	լակտատդեհիդրոգենազա

Գործունեության ընթացակարգի մշակման աշխատանքային խմբի անդամների անվանացուցակ

1. Ս.Գրիգորյան՝ ՀՀ ԱՆ ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոնի տնօրեն, բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԱՆ ակադեմիկոս Ս.Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտի «ՄԻԱՎ վարակ» դասընթացի գիտական ղեկավար
2. Հ.Մանգոյան՝ «Վարդանանց» ՆԲԿ-ի տնօրեն, բ.գ.թ., Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի շարունակական բժշկական կրթության ֆակուլտետի անէսթեզիոլոգիայի և ինտենսիվ թերապիայի ամբիոնի դոցենտ, «Էրեբունի» բժշկական կենտրոնի վերակենդանացման բաժանմունքի գիտական ղեկավար, կլինիկական ուղեցույցների և պացիենտի վարման գործելակարգերի ներդրման նպատակով առաջարկներ մշակող հանձնաժողովի նախագահ
3. Ա.Եղոյան՝ բժիշկ-թոքաբան, «Արթմեդ» բժշկական վերականգնողական կենտրոն, բ.գ.թ.

Շահերի բախման հայտարարագիր և ֆինանսավորման աղբյուրներ

Ընթացակարգը մշակվել է առանց որևէ ֆինանսական աջակցության: Աշխատանքային խմբի անդամները միմյանց կամ որևէ կազմակերպության հանդեպ շահերի բախում չունեն:

Շնորհակալական խոսք

1. Ա.Դավիդյան՝ բժիշկ-վարակաբան, ՁԻԱՀ ԿՀԿ
2. Ա.Պեպանյան՝ բժիշկ-վարակաբան, «Արմենիկում» կլինիկական կենտրոն
3. Ա.Աղեկյան՝ բժիշկ-վարակաբան, ՁԻԱՀ ԿՀԿ
4. Ե.Սիլկա՝ բժիշկ-վարակաբան, ՁԻԱՀ ԿՀԿ

Գրականության ցանկ

1. Հակառետրովիրուսային դեղերի կիրառմամբ ՄԻԱՎ վարակի բուժման և կանխարգելման կլինիկական ուղեցույց, ՀՀ ԱՆ 07.08.17թ. N 2429-Ա հրաման:
2. Джон Бартлетт, Джоэл Галлант, Пол Фам. Клинические аспекты ВИЧ-инфекции. 2012.
3. Consolidated guidelines on the use of antiretroviral drugs for treating and preventing HIV infection: recommendations for a public health approach – 2nd ed. World Health Organization; 2016.
4. C.Hoffmann et J.K.Rockstroh HIV/2014/15 www.hivbuch.de.

ԿՆՀ-Ի ԵՆԹԱԴԻՎՈՂ ԱԽՏԱՀԱՐՈՒՄՆԵՐՈՎ ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿՈՎ ՊԱՑԻԵՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳ

Սույն ընթացակարգի նպատակն է բժշկական կազմակերպություններում արդյունավետ կազմակերպել բուժաշխատողների կողմից ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների վարումը ԿՆՀ-ի ենթադրվող ախտահարումների ժամանակ: ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների մոտ ԿՆՀ-ի ենթադրվող ախտահարումների ժամանակ բժիշկը

պետք է հետևի գործունեության ընթացակարգի ստորև ներկայացվող քայլերին:

1. Պացիենտի վիճակի գնահատում և հիվանդության պատմության հավաքագրում

- 1) Գնահատել պացիենտի նյարդաբանական վիճակը:
- 2) Հավաքագրել հիվանդության հակիրճ պատմություն:
- 3) Ճշտել, երբ է սկսվել վիճակի ներկայիս վատթարացումը:
- 4) Կլինիկական ախտանշանների, հիվանդության պատմության հիման վրա տարբերակիչ ախտորոշում անցկացնել ՄԻԱՎ վարակով չպայմանավորված վիճակների և հիվանդությունների միջև:

2. Բուժօգնության իրականացում, առաջնահերթ կենսական կարևոր ֆունկցիաների ապահովում

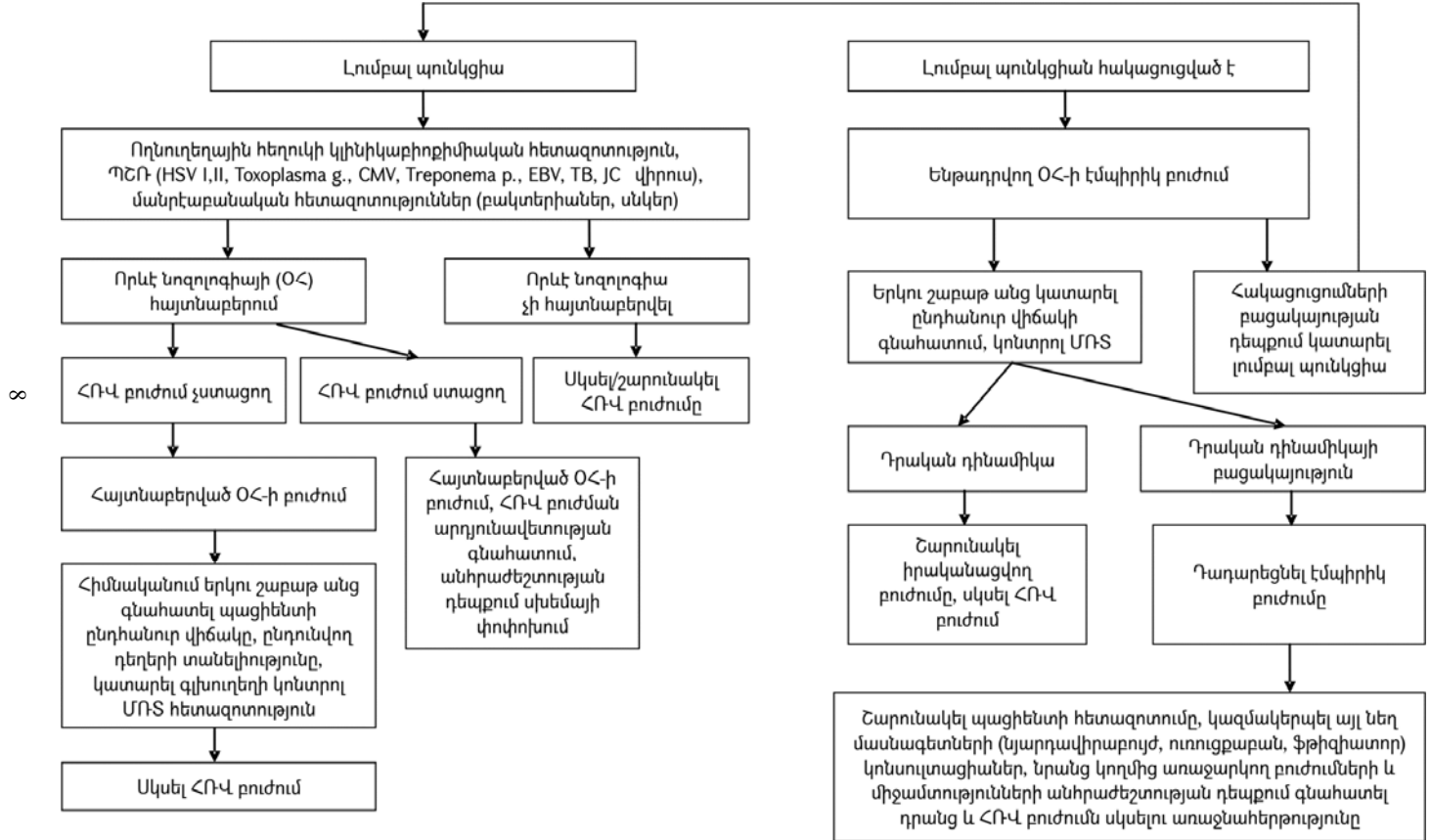
3. Գործիքային հետազոտությունների կատարում (գլխուղեղի ՀՏ, ՄՌՏ)

ՄԻԱՎ վարակով պայմանավորված ԿՆՀ-ի ախտահարումների ժամանակ ավելի ինֆորմատիվ է գլխուղեղի ՄՌՏ հետազոտությունը ներերակային կոնտրաստով, ՕՀ տարբերակիչ ախտորոշման անհրաժեշտության դեպքում կատարել սերոլոգիական քննություն: Այլ գործիքային հետազոտությունների կատարումը նյարդաբանի ցուցումներով ըստ անհրաժեշտության:

4. Հակացուցումների բացակայության դեպքում կատարել լումբալ պունկցիա: Հետագա քայլերն ըստ սխեմայի

ԱԼԳՈՐԻԹՄ

5. Փաստաթղթավարություն

- 1) Կատարել պատշաճ գրանցումներ պացիենտի վիճակի, առաջնային զննման, կատարված հետազոտությունների, տրամադրված բուժօգնության, նեղ մասնագետների խորհրդատվությունների վերաբերյալ:
- 2) Բարդ, իրարամերժ իրավիճակներում կազմակերպել ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ի մասնագետի լրացուցիչ խորհրդատվություն:

6. Հապավումներ

ՄԻԱՎ	մարդու իմունային անբավարարության վիրուս
ԿՆՀ	կենտրոնական նյարդային համակարգ
ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ	ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոն
ՀՏ	համակարգչային տոմոգրաֆիա
ՄՌՏ	մագնիսառեզոնանսային տոմոգրաֆիա
ԷԷԳ	էլեկտրոէնցեֆալոգրաֆիա
ՊՇՌ	պոլիմերազային շղթայական ռեակցիա
ՕՀ	օպորտունիստական հիվանդություն
ՀՌՎ	հակառետրովիրուսային

Գործունեության ընթացակարգի մշակման աշխատանքային խմբի անդամների անվանացուցակ

1. Ս.Գրիգորյան՝ ՀՀ ԱՆ ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոնի տնօրեն, բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԱՆ ակադեմիկոս Ս.Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտի «ՄԻԱՎ վարակ» դասընթացի գիտական ղեկավար
2. Հ.Մանգոյան՝ «Վարդանանց» ՆԲԿ-ի տնօրեն, բ.գ.թ., Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի շարունակական բժշկական կրթության ֆակուլտետի անէսթեզիոզիայի և ինտենսիվ թերապիայի ամբիոնի դոցենտ, «Էրեբունի» բժշկական կենտրոնի վերակենդանաց-

ման բաժանմունքի գիտական ղեկավար, կլինիկական ուղե-
ցույցների և պացիենտի վարման գործելակարգերի ներդրման
նպատակով առաջարկներ մշակող հանձնաժողովի նախա-
գահ

3. Ա.Ղազարյան՝ թիվ 2 բուժմիավորման նյարդաբանական բա-
ժանմունքի վարիչ, բ.գ.թ.
4. Ա.Պեպանյան՝ «Արմենիկում» կլինիկական կենտրոն, բժիշկ-
վարակաբան

Շահերի բախման հայտարարագիր և ֆինանսավորման աղբյուրներ

Ընթացակարգը մշակվել է առանց որևէ ֆինանսական աջակ-
ցության: Աշխատանքային խմբի անդամները միմյանց կամ որևէ
կազմակերպության հանդեպ շահերի բախում չունեն:

Շնորհակալական խոսք

1. Ա.Պապոյան՝ բժիշկ-համաճարակաբան, ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ի հա-
մաճարակաբանական հսկողության բաժնի վարիչ
2. Ժ.Պետրոսյան՝ բժիշկ-համաճարակաբան, ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ի
կանխարգելման բաժնի վարիչ
3. Հ.Հովակիմյան՝ բժիշկ-վարակաբան, ՁԻԱՀ ԿՀԿ
4. Ա.Նավասարդյան՝ բժիշկ-վարակաբան, ՁԻԱՀ ԿՀԿ

Գրականության ցանկ

1. Հակառետրովիրուսային դեղերի կիրառմամբ ՄԻԱՎ վարակի
բուժման և կանխարգելման կլինիկական ուղեցույց, ՀՀ ԱՆ
07.08.17թ. N 2429-Ա հրաման:
2. Джон Бартлетт, Джоэл Галлант, Пол Фам. Клинические аспек-
ты ВИЧ-инфекции. 2012.
3. Consolidated guidelines on the use of antiretroviral drugs for
treating and preventing HIV infection: recommendations for a
public health approach – 2nd ed. World Health Organization;
2016.
4. C.Hoffmann et J.K.Rockstroh HIV/2014/15 www.hivbuch.de.

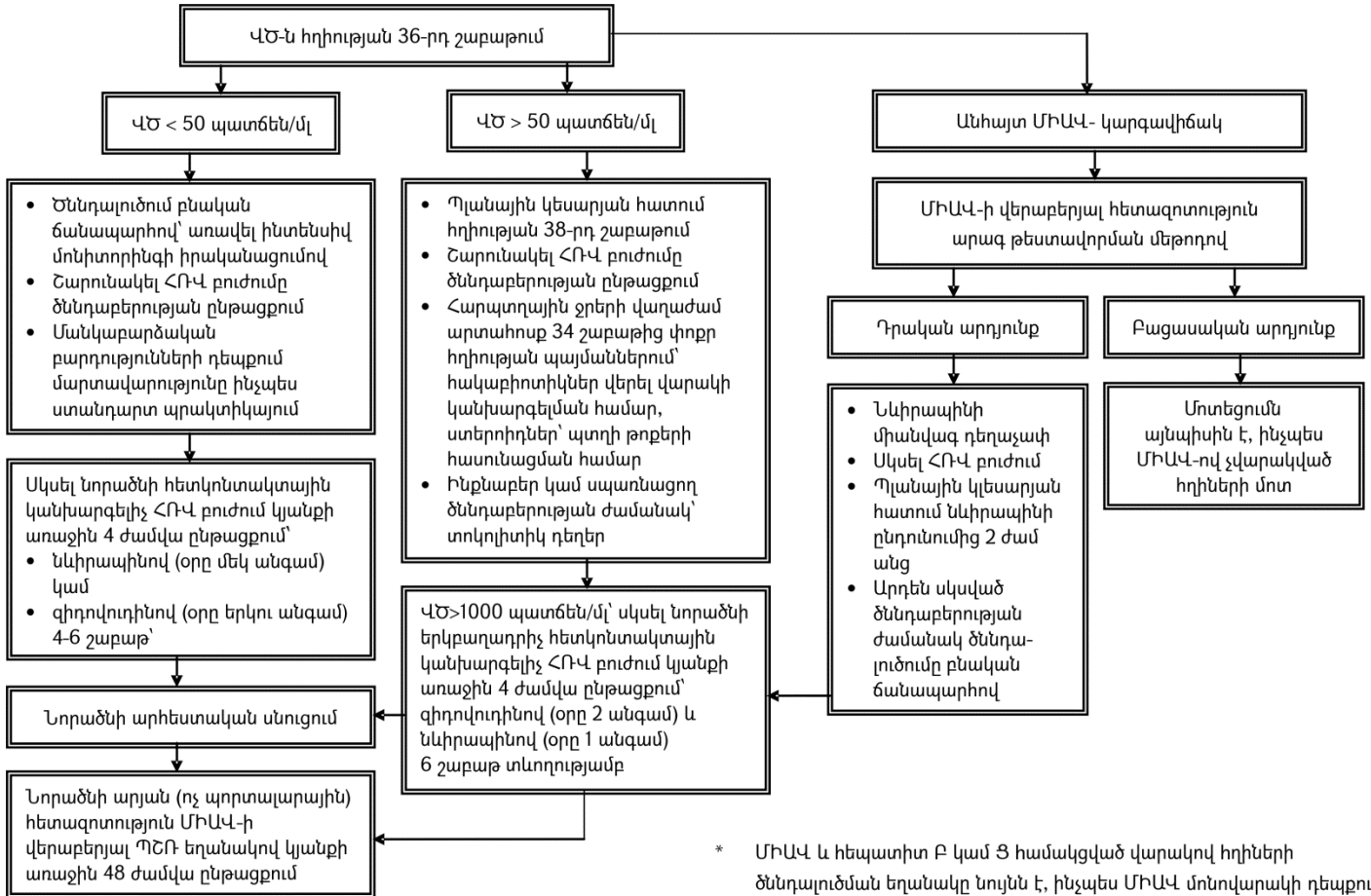
ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿՈՎ ՀՂԻՆԵՐԻ ԾՆՆԴԱԼՈՒԾՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳ

Սույն ընթացակարգի նպատակն է արդյունավետ դարձնել մանկաբարձ-գինեկոլոգների, նեոնատոլոգների աշխատանքը ՄԻԱՎ վարակով հղիների ծննդալուծումը կազմակերպելիս, ինչի ընթացքում բժիշկը պետք է հետևի գործունեության ընթացակարգի ստորև ներկայացվող քայլերին:

- 1. ՄԻԱՎ վարակով հղիի ընդհանուր և հղիության հետ կապված վիճակի գնահատում, անամնեզի հավաքագրում**
- 2. ՄԻԱՎ վարակով հղիների ծննդաբերության վարում**

Ծննդաբերության վարման մարտավարությունը կախված է հղիության 36-րդ շաբաթում հղիի մոտ ՎԾ-ի մակարդակից, նրա ՀՌՎ բուժում ստանալուց և ներկայացված է ստորև բերված ալգորիթմում:

ԱԼԳՈՐԻԹՄ*

* ՄԻԱՎ և հեպատիտ Բ կամ Ց համակցված վարակով հղիների ծննդալուծման եղանակը նույնն է, ինչպես ՄԻԱՎ մոնովարակի դեպքում:

3. Փաստաթղթավարություն

- 1) Կատարել պատշաճ գրանցումներ հղիի վիճակի, առաջնային զննման, կատարված հետազոտությունների, տրամադրված բուժօգնության, նեղ մասնագետների խորհրդատվությունների վերաբերյալ:
- 2) Բարդ, իրարամերժ իրավիճակներում կազմակերպել ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ-ի մասնագետի լրացուցիչ կոնսուլտացիա:

4. Հապավումներ

ՄԻԱՎ	մարդու իմունային անբավարարության վիրուս
ՁԻԱՀ-ի ԿՀԿ	ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոն
ՊՇՌ	պոլիմերազային շղթայական ռեակցիա
ՎԾ	վիրուսային ծանրաբեռնվածություն
ՀՌՎ	հակառետրովիրուսային

Գործունեության ընթացակարգի մշակման աշխատանքային խմբի անդամների անվանացուցակ

1. Յու.Մանուկյան՝ մանկաբույժ, բժիշկ-վարակաբան, ՁԻԱՀ ԿՀԿ
2. Վ.Գրիգորյան՝ Վերարտադրողական առողջության, պերինատոլոգիայի, մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի հանրապետական ինստիտուտի բուժական գծով փոխտնօրեն, Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի թիվ 2 ամբիոնի դոցենտ, ք.գ.թ.
3. Ա.Ջերջերյան՝ Վերարտադրողական առողջության, պերինատոլոգիայի, մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի հանրապետական ինստիտուտի նորածնային ծառայության գծով փոխտնօրեն, Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի թիվ 2 ամբիոնի ասիստենտ

Շահերի բախման հայտարարագիր և ֆինանսավորման աղբյուրներ

Ընթացակարգը մշակվել է առանց որևէ ֆինանսական աջակցության: Աշխատանքային խմբի անդամները միմյանց կամ որևէ կազմակերպության հանդեպ շահերի բախում չունեն:

Շնորհակալական խոսք

1. Ռ.Աբրահամյան՝ Վերարտադրողական առողջության, պերինատոլոգիայի, մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի հանրապետական ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, բ.գ.դ., պրոֆեսոր, Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի մանկաբարձության և գինեկոլոգիայի թիվ 2 ամբիոնի վարիչ, ՀՀ ԱՆ գլխավոր մանկաբարձ գինեկոլոգ
2. Ս.Գրիգորյան՝ ՀՀ ԱՆ ԶԻԱՀ-ի կանխարգելման հանրապետական կենտրոնի տնօրեն, բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԱՆ ակադեմիկոս Ս.Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտի «ՄԻԱՎ վարակ» դասընթացի գիտական ղեկավար

Գրականության ցանկ

1. Հակառետրովիրուսային դեղերի կիրառմամբ ՄԻԱՎ վարակի բուժման և կանխարգելման կլինիկական ուղեցույց, ՀՀ ԱՆ 07.08.17թ. N 2429-Ա հրաման:
2. Сводное руководство по использованию антиретровирусных препаратов для лечения и профилактики ВИЧ-инфекции. Рекомендации с позиции общественного здравоохранения, июнь 2013г., Всемирная Организация Здравоохранения, Обновленный перевод, апрель 2014г.
3. Профилактика передачи ВИЧ от матери ребенку. Оптимизация клинической тактики и эффективные методы ликвидации новых случаев ВИЧ-инфекции у детей. Клинический протокол для Европейского региона ВОЗ (обновленная версия 2012г.).

4. Consolidated guidelines on the use of antiretroviral drugs for treating and preventing HIV infection: recommendations for a public health approach – 2nd ed. World Health Organization; 2016.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ
ՀՐԱՄԱՆ

«12» հոկտեմբերի 2017թ.

No 2930 – Ա

«ՇՆՉԱՌԱԿԱՆ ԱՆԲԱՎԱՐԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿՈՎ
ՊԱՑԻԵՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ», «ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՆՅԱՐԴԱՅԻՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԵՆԹԱԴԻՐՎՈՂ ԱԽՏԱՀԱՐՈՒՄՆԵՐՈՎ ՄԻԱՎ
ՎԱՐԱԿՈՎ ՊԱՑԻԵՆՏՆԵՐԻ ՎԱՐՄԱՆ», «ՄԻԱՎ ՎԱՐԱԿՈՎ
ՀՂԻՆԵՐԻ ԾՆՆԴԱԼՈՒԾՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ»
ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» Հայաստանի Հանրապետության 1996 թվականի մարտի 4-ի ՀՕ-42 օրենքի 19-րդ հոդվածի «Ժ», 19.3-րդ հոդվածի 11-րդ կետերը և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի օգոստոսի 15-ի N 1300-Ն որոշման Հավելված 1-ով հաստատված Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության կանոնադրության 12-րդ կետի «դ» ենթակետը,

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ՝

Հաստատել.

1. «Շնչառական անբավարարությամբ ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների վարման ընթացակարգը՝ համաձայն հավելված 1-ի,
2. «Կենտրոնական նյարդային համակարգի ենթադրվող ախտահարումներով ՄԻԱՎ վարակով պացիենտների վարման ընթացակարգը՝ համաձայն հավելված 2-ի,
3. «ՄԻԱՎ վարակով հղիների ծննդալուծման կազմակերպման ընթացակարգը՝ համաձայն հավելված 3-ի:

Լ.ԱԼԹՈՒՆՅԱՆ